

I.Солдатова. Оцінювання перспективної потреби кадрового забезпечення економіки Донецької області / I.Солдатова // Галицький економічний вісник. — 2013. — №1(40). — с.58-66 - (економіка та управління національним господарством)

УДК 337.1:332.122

Ірина СОЛДАТОВА

ОЦІНЮВАННЯ ПЕРСПЕКТИВНОЇ ПОТРЕБИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІКИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Резюме. Досліджено тенденції перспективного розвитку промисловості Донецького регіону в контексті кадрового забезпечення економіки області. На основі прогнозованих даних розвитку виробництва, наведених у Стратегії розвитку Донецької області, та розрахунків, що ґрунтуються на динаміці зміни показників середньооблікової чисельності промислово-виробничого персоналу, обсягів виробленої продукції та продуктивності праці в основних галузях промисловості за десятиріччя, розраховано додаткову потребу в промислово-виробничому персоналі в Донецькому регіоні в 2017 р. Розкрито проблему дисбалансу ринку праці. Доказано необхідність створення комплексного підходу до проблеми регулювання ринку праці, що повинен охоплювати створення системи моніторингу, прогнозування показників розвитку, а також побудову на даній основі відповідної системи освіти і підготовки кадрів.

Ключові слова: ринок праці, кадрове забезпечення, кадровий дефіцит, додаткова потреба кадрів.

Iryna SOLDATOVA

EVALUATION OF THE PERSPECTIVE NEED IN STAFFING OF THE DONETSK REGION ECONOMY

Summary. The trends of perspective development of the Donetsk region industry in the context of need in staffing of the regional economy are researched in the article. For providing more complete information that will help to forecast the labor market development the research of demand and supply should be conducted taking into account the factors which significantly affect the dynamics of mentioned indices. So it is necessary to develop a well developed technique of the labor force demand and supply identification. Calculation and determination of the perspective need in staffing by professional qualifications should become an economic foundation of professional orientation of population and its professional education, distribution and use of labor. The key principle of the planning and forecasting system of sizes and structure of the personnel training should be a firm's focus on the quantity of specialists trained and companies demanding such specialists. The additional need in the industrial personnel in the Donetsk region for 2017 was calculated on the basis of industry development forecasts according to the data declared in the Strategy of Development of the Donetsk region and on the basis of the dynamics of average number of industrial personnel, quantity of output and labor productivity in key industries during the past decade. The problem of the labor market imbalance was disclosed. The necessity of a system approach to the problem of the labor market regulation, a monitoring system creation, forecasting the growth rates, establishment of an appropriate education system and personnel training was proven. The conclusions about the necessity of investments into industry aimed at the technical re-equipment of production and replacement of manual labor and about the necessity of modernization of education system concerning the personnel training for the regional economy needs for covering the detected shortage of personnel are drawn.

Key words: labor market, staffing, shortage of personnel, additional need in personnel.

Постановка проблеми. Традиційно важлива проблема формування якісної робочої сили в сучасних умовах набуває нових аспектів актуальності. Кадрове забезпечення галузей економіки з урахуванням реальних потреб ринку праці та вимог до якості робочої сили є одним з економічних ресурсів і найважливіших чинників підвищення продуктивності праці, зростання обсягів виробництва й підвищення якості продукції та послуг, забезпечення випуску підприємствами конкурентоспроможної продукції.

Тенденції розвитку промислового виробництва, підвищення вимог роботодавців до якості робочої сили висвітлили одну з найважливіших проблем економічного розвитку країни – дефіцит кадрів і в водночас високий рівень безробіття населення. Очевидною стає необхідність розроблення ефективного механізму формування кадрового забезпечення й удосконалення державної політики в напрямі збалансування процесів підготовки та працевлаштування робітників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чинні програми розвитку системи професійної освіти, розроблені на регіональному і державному рівнях, дуже обмежено вирішують проблему загострення дефіциту робітничих кадрів і поглиблення диспропорції між попитом і пропозицією

робочої сили, що актуалізує завдання розроблення ефективних інструментів регулювання кадрового забезпечення економіки регіону в системі професійно-технічної освіти.

Проблема задоволення потреб економіки у спеціалістах високої якості привертає увагу провідних економістів країни. Питаннями забезпечення економіки кадрами відповідної якості і кількості займалися: І. Бажан, С. Бандур, Д. Богиня, О. Грішнова, М. Долішній, І. Каленюк, Л. Колешня, А. Колот, Е. Лібанова, Л. Лісогор, Ю. Маршавін, В. Онікієнко, В. Савченко, Л. Шаульська, Л. Щербак.

Разом із тим комплексне вирішення питань удосконалення професійної структури підготовки робітничих кадрів відповідно до потреб ринку праці, прогнозування майбутніх потреб у робітничих кадрах за структурою професій і спеціальностей, підвищення якості й ефективності освіти, створення комплексного системного підходу до проблем професійного навчання населення залишається поза увагою дослідників.

Статистичні дані свідчать про високий рівень безробіття саме в Донецькому регіоні. Донецька область знаходиться на першому місці за рівнем безробіття порівняно з іншими регіонами країни. На 2012 р. кількість безробітних в Донецькому регіоні становила 181,2 тис. осіб, що в 3,6 рази більше, ніж в Тернопільській, в 3,3 рази більше, ніж в Київській, у 2 рази більше, ніж в Львівській та Харківській областях [1]. Небезпека цього явища посилюється ще й тим, що Донецький регіон є одним із найкрупніших промислових регіонів країни з великою кількістю підприємств, розвиненою кадровою структурою та сформованою системою освіти. Поряд з існуючим безробіттям спостерігається наявність великої кількості незаповнених робочих місць.

Метою статті є обґрунтування шляхом прогнозування необхідності посилення підготовки робітників для сфер економіки, що відчуватимуть зростання потреби у персоналі, з урахуванням тенденцій демографічного розвитку, розвитку промисловості регіону та розрахунок прогнозованої потреби у промислово-виробничому персоналі.

Виклад основного матеріалу. Визначення потреби та перспективної чисельності спеціалістів має особливу актуальність для оцінювання трудових резервів у регіоні, розвитку його продуктивних сил і забезпечення зайнятості. Особливої актуальності набуває питання гнучкого реагування системи підготовки фахівців на вимоги і потреби ринку праці.

Для визначення потреби у кадрах галузей економіки, перш за все, потрібно встановити, як будуть розвиватися галузі економіки в перспективному періоді. Прогноз обсягів виробництва здійснюється на основі напрямів розвитку промисловості, що закладені у стратегічних напрямках соціально-економічного розвитку Донецької області на період до 2020 року «Донбас у XXI столітті. Уроки реформ. Стратегія розвитку» [3], які було розроблено, виходячи з Концепції державної регіональної політики.

Згідно зі Стратегічними напрямами обсяги промислового виробництва за всіма галузями економіки в 2015 та 2020 рр. будуть зростати:

- у вугільній галузі в Стратегічних напрямках соціально-економічного розвитку Донецької області на період до 2020 року «Донбас у XXI столітті. Уроки реформ. Стратегія розвитку» зростання обсягів виробництва вугілля в 2015 р. планується, порівняно з 2002 на 15,4 %, однак даний рівень розвитку був досягнутий вже в 2010 р.;
- в обробній промисловості у 2015 р. обсяг виробництва зросте в 2 рази;
- в металургії стратегія передбачає зростання обсягів виробництва продукції в 2015 р. на 22,5 %;
- в машинобудівній галузі в 2015 р. планується збільшення обсягів виробництва на 64,5 %;
- в легкій промисловості обсяги виробництва у 2015 р. збільшаться на 78 %.

Структура промислового виробництва, фактична та прогнозована, відображена у Концепції державної регіональної політики, наведена в табл. 1.

У Стратегії економічного й соціального розвитку Донецької області на період до 2020 р. планується нарощення обсягів виробництва, в першу чергу, обробної промисловості, в тому числі машинобудування та легкої промисловості, підвищення долі промислового виробництва в загальній структурі виробництва планується в машинобудуванні: з 9,7 % у 2010 р. до 10,5 % у

2015 р., в легкій промисловості з 0,2 % у 2010 р. до 0,3 % у 2015 р. при зменшенні відсотка металургійної і вугільної промисловості в структурі промислового виробництва на 1 %.

Таблиця 1

Фактична та прогнозована структура промислового виробництва за основними видами промислової діяльності, %

Table 1

Actual and projected structure of the industrial production by key industries, %

Вид промислової діяльності	2011	2015 (прогноз)	2017 (прогноз)
Промисловість	100	100	100
Вугільна промисловість	11,4	8,0	8,0
Металургія	47,1	47,8	45,1
Легка промисловість	0,1	0,3	0,3
Машинобудування	10,3	10,5	12,2

Нарощення темпів виробництва здійснюється, перш за все, екстенсивними методами. В програмах і стратегіях розвитку економіки регіону (Стратегії економічного і соціального розвитку Донецької області на період до 2015 – 2020 року і Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку Донецької області на період до 2020 року «Донбас у XXI столітті. Уроки реформ. Стратегія розвитку») не закладаються статті матеріального забезпечення введення в експлуатацію нових технологій, технічних розроблень, інновацій, що підтверджує гіпотезу, що зростання економіки ґрунтується на використанні праці робітників. Таким чином, нарощення обсягів виробництва має на увазі збільшення потреби у кадрах взагалі, в тому числі і в спеціалістах робітничих професій.

Для майбутнього прогнозування необхідної кількості кадрів в основних галузях промисловості потрібно, перш за все, встановити, які зміни відбувалися у кількості промислово-виробничого персоналу за галузями економіки в динаміці за останні десять років. Відповідні дані наведено в табл. 2 [2].

Таблиця 2

Середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу в основних галузях виробництва, тис. осіб

Table 2

Number of the industrial personnel in key industries, thousands of people

Галузі промисловості	2001	2002	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Приріст 2010 до 2001
<i>Промисловість</i>	731,2	721,0	625	635,5	624,2	617	616,3	609,9	594,9	-136,3
Добувна	256,2	256,1	211,6	210,2	199,9	194,7	188,3	182,2	175,7	-80,5
Обробна	422,7	406,0	349,9	354,8	350,9	351,5	357,2	356,5	348,7	-74
<i>З неї</i>										
Легка	20,5	18,71	9,5	8,8	7,2	6,3	5,6	4,5	4,2	-16,3
Металургія	151,9	156	172	146,8	147,2	147,2	148	150	148,9	-3

Машино-будування	169,1	150,5	94,3	99,7	90,1	99,1	99,8	98	92,3	-76,8
------------------	-------	-------	------	------	------	------	------	----	------	-------

З таблиці бачимо, що за всіма видами промислової діяльності спостерігається скорочення чисельності промислово-виробничого персоналу. Взагалі в промисловості чисельність ПВП скоротилася на 136,3 тис. осіб. У добувній промисловості дане скорочення складає 80,5 тисячі осіб, а в обробній 74 тисячі. В добувній промисловості дане скорочення відбулося не за рахунок технічних розроблень і впроваджень. Даний факт викликаний падінням престижності шахтарської праці, що пов'язано з низькою оплатою праці та її незадовільними умовами. До речі, у вугільній галузі скорочення чисельності промислово-виробничого персоналу є найвищим, у порівнянні з іншими видами промислової діяльності. Значним також є скорочення ПВП у машинобудуванні, що підтверджує гіпотезу, що в майбутньому машинобудівна галузь стане сферою промислової діяльності, де найбільшою мірою відбудеться вивільнення працівників робітничих спеціальностей за рахунок технічної модернізації виробництва й упровадження наукових розроблень. Найменше скорочення зайнятих відбувається в металургійній галузі (на 3 тис. осіб), що пояснюється відсутністю технічних і технологічних змін у металургійному виробництві, застарілим типом виготовлення металургійної продукції, що ґрунтується на використанні переважно живої праці робітників.

Прогнозування майбутніх обсягів виробництва здійснюватиметься на основі закладених в Стратегії економічного і соціального розвитку Донецької області на період до 2015 – 2020 рр. перспективних завдань розвитку галузей промисловості.

Але для того, щоб отримати докладнішу інформацію доцільним є здійснити прогнозування обсягів виробництва на основі існуючих тенденцій розвитку промисловості за період з 2001 – 2011 рр. Інформація щодо обсягів реалізованої продукції в галузях промисловості та темпів їх зростання за період з 2001 – 2011 рр. наведена в табл. 3.

Таблиця 3

Обсяги реалізованої продукції в Донецькому регіоні за основними галузями промислової діяльності, тис. грн.

Table 3

Volumes of the output sold in the Donetsk region by key industries, thousands of hryvnias

Галузі промисловості	2001	2002	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Темп Зростання
Промисловість	13399	13424	30090	35290	48711	82784	86244	94539	137054	10
Добувна	2895	2565	5015	5552	5793	7825	1006	9828	9503	3,3
Обробна	9809	10183	21530	25715	38593	67543	67884	73167	80044	8,2
<i>З неї</i>										
Легка	72,4	36	91,4	112	117,6	141,6	148,3	158,5	165,1	2,3
Металургія	5974	6233	12633	14890	22243	39264	41619	46260	49544	8,3
Машинобудівна	1506	1529	3158	3744	6312	10449	8364	9367	11222	7,5

З таблиці 3 бачимо, що за всіма галузями промисловості відбувається значне підвищення обсягів реалізованої продукції. Взагалі в промисловості обсяги реалізованої продукції зростають у сім разів. Це відбувається, перш за все, за рахунок зростання обсягів реалізованої продукції в обробній промисловості (у 8,2 раза), де найбільшим є зростання в металургійній галузі (8,3 раза), що також є причиною найменшого скорочення чисельності промислово-виробничого персоналу в даній галузі в порівнянні з іншими сферами виробництва. Дані таблиць 2 та 3 дають можливість розрахувати продуктивність праці в галузях виробництва, яку знаходимо як відношення обсягів виробництва на чисельність промислово-виробничого персоналу. Дані про зміни продуктивності праці за період з 2001 – 2011 рр. наведено в табл. 4.

Цілком зрозуміло, що високі темпи зростання обсягів реалізованої продукції за наявності тенденцій скорочення чисельності промислово-виробничого персоналу зумовлюють значне підвищення продуктивності праці. Взагалі в промисловості темп зростання продуктивності праці в 2010 р. в порівнянні з 2001 р. складає 8,4 раза.

Даний факт є, безумовно, позитивним, оскільки за наявності тенденцій скорочення чисельності населення, народжуваності, старіння населення області, зростаючої смертності внаслідок соціальних хвороб, нещасних випадків, професійних захворювань, зростання продуктивності праці є одним із резервів зростання обсягів виробництва й ефективного функціонування економіки. Найбільшим є зростання продуктивності праці в машинобудування (13,6 раза). Дана тенденція зумовлена найбільшим ступенем упровадження інновацій і технічних розроблень у даній галузі промисловості в порівнянні з іншими сферами виробничої діяльності. Також високим є зростання продуктивності праці в галузі легкої промисловості (12,1 раза), що свідчить про зростаючу ефективність даного виробництва і є позитивною тенденцією для Донецького регіону, що протягом багатьох років був центром важкої, добувної промисловості.

Таблиця 4

Динаміка зростання продуктивності праці за галузями виробництва в Донецькому регіоні

Table 4

Dynamics of the labor productivity increase by industries in the Donetsk region

Галузі промисловості	2001	2002	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Темп зростання
<i>Промисловість</i>	18,32	18,61	48,14	55,53	78,04	134,2	139,9	155,0	172,7	9,4
Добувна	11,30	10,02	23,70	26,41	28,98	40,19	5,34	53,94	53,8	4,8
Обробна	23,20	25,08	61,53	72,48	110,0	192,2	190,0	205,2	232,5	10
<i>З неї</i>										
Легка	3,532	1,924	9,621	12,73	16,33	22,48	26,48	35,22	43,0	12,1

Металургія	39,33	39,95	73,45	101,4	151,1	266,7	281,2	308,4	337,7	8,6
Машино-будувна	8,906	10,16	33,48	37,55	70,05	105,4	83,8	95,58	121,2	13,6

Для обґрунтування необхідності посилення підготовки робітників у сфері професійно-технічної освіти та недопущення зменшення їх кількості при існуванні тенденцій демографічного розвитку і розвитку промисловості регіону розрахуємо прогнозовану потребу у промислово-виробничому персоналі. Цей показник відображає нестачу працівників, які б забезпечували необхідні темпи зростання обсягів виробництва промисловості, що заплановані Стратегією економічного і соціального розвитку Донецької області на період до 2015 – 2020 років. Прогноз чисельності промислово-виробничого персоналу, обсягів реалізованої продукції, продуктивності праці здійснюємо з урахуванням тенденцій періоду 2001 – 2011 рр. із використанням програми BP STAT на основі моделей Брауна, Хольта, Бокса-Дженкінса і Олімп.

Вибір моделі обумовлений сполученням формальних критеріїв апроксимації:

$\min \sum (y_t - \hat{y}_t)^2$ – критерій методу найменших квадратів (МНК);

$\min \varepsilon_{\text{відн}}$ – критерій відносної помилки апроксимації;

$\max F$ -критерій – критерій Фішера-Снедекора.

Змістовний аналіз результатів моделювання дає можливість зробити висновок, що, наприклад, за фактором продуктивності праці в промисловості області оптимальною моделлю виступає модель Бокса-Дженкінса, оскільки значення критерію МНК є мінімальним і складає 186,36, відносна помилка апроксимації також має мінімальне значення 0,16 %, а F-критерій є максимальним і складає 64,45. За фактором чисельності промислово-виробничого персоналу та обсягу реалізованої продукції найкращою серед розглянутих моделей є модель Олімп.

Варіанти прогнозованих оцінок обсягів виробництва, чисельності промислово-виробничого персоналу, продуктивності праці за моделями прогнозування за промисловістю Донецького регіону представлені в табл. 5. Жирним шрифтом у таблиці позначені оптимальні варіанти прогнозу згідно з критеріями, за якими обирається оптимальна модель прогнозування.

Прогнозовані оцінки, що обрані на основі змістовного аналізу результатів моделювання та співставлення критеріїв апроксимації, представлено в табл. 6

Під стратегічними обсягами виробництва Q_1 розуміються обсяги виробництва за галузями промисловості 2011 р., скоректовані на відсоток зростання обсягів виробництва за сферами виробництва, що закладений у Стратегії економічного і соціального розвитку Донецької області до 2015 – 2020 років.

Таблиця 5

Прогнозовані оцінки показників обсягу реалізованої продукції, чисельності промислово-виробничого персоналу та продуктивності праці

Table 5

Projected evaluations of the volumes of output sold, number of industrial personnel and labor productivity indicators

Модель	Обсяг виробництва	Чисельність ПВП	Продуктивність праці
	2017 р.	2017 р.	2017 р.
Олімп	190708,7	592,6	325,4
Брауна	178273,5	590,6	290,8
Хольта	189707,3	608,1	310,7

Бокса-Дженкінса	139617,5*	542,3	233,4
-----------------	-----------	-------	-------

Прогнозований обсяг виробництва Q_2 – це розрахований прогноз обсягів виробництва, виходячи з тенденцій розвитку галузей промислової діяльності в динаміці за 2001 – 2011 рр. основі моделей Брауна, Хольта, Бокса-Дженкінса і Олімп.

Прогнозовану чисельність промислово-виробничого персоналу та прогнозовану продуктивність праці знаходимо також шляхом складання прогнозу на основі вищевказаних моделей, базуючись на даних статистичної звітності в динаміці за період десять років. Необхідну чисельність промислово-виробничого персоналу за Q_1 знаходимо з формули продуктивності праці, що є відношенням обсягів виробництва на чисельність промислово-виробничого персоналу. Таким чином, необхідна чисельність промислово-виробничого персоналу за Q_1 є відношенням стратегічних обсягів виробництва Q_1 до прогнозованої продуктивності праці. Необхідна чисельність промислово-виробничого персоналу Q_2 – це відношення прогнозованих обсягів виробництва, розрахованих, виходячи з тенденцій розвитку економіки до прогнозованої продуктивності праці. Додаткову потребу в кадрах знаходимо як різницю між необхідною чисельністю промислово-виробничого персоналу і її прогнозованою чисельністю.

З розрахунків бачимо, що у 2017 р. у промисловості регіону спостерігатиметься дефіцит промислово-виробничого персоналу. Виходячи зі Стратегії економічного і соціального розвитку Донецького регіону до 2015 р. і закладеними у неї темпами зростання обсягів виробництва, додаткова потреба у промислово-виробничому персоналі в промисловості складе 35,5 тисячі осіб. Якщо ґрунтуватися на розрахунках, що базуються на показниках і тенденціях розвитку економіки за останні десять років, додаткова потреба у ПВП в промисловості складе 224,5 тисячі осіб, що на 189 тис. осіб більше (або в шість разів), ніж враховано стратегією.

Таблиця 6

Прогноз додаткової потреби у промислово-виробничому персоналі (ПВП) Донецької області на 2017 р.

Table 6

Project of the additional need in the industrial personnel in the Donetsk Region for year of 2017

Галузі промисловості	Стратегічний обсяг виробництва Q_1^*	Прогн. обсяг виробництва Q_2^{**}	Чисельність ПВП прогн.	Продуктивність праці прогн.	Необхідна чисельність ПВП за Q_1	Необхідна чисельність ПВП за Q_2	Додаткова потреба у ПВП за Q_1	Додаткова потреба у ПВП за Q_2
Промисловість	146614,8	190708,7	592,6	233,4	628,1	817,1	35,5	224,5
Гірнична	1046,5	4449,7	138,1	233,4	110	139,5	- 28,1***	1,4
Обробна	135767,4	133630,1	350,5	312,9	433,9	427,1	83,4	76,6
<i>У тому числі</i>								

Металургія	50983,5	73694,3	156,0	461,0	110,6	159,9	- 45	3,8
Машино-будування	13759,1	13399,7	96,3	143,9	96,6	93,1	- 0,6	- 3,1
Легка	263,9	242,4	1,2	98,1	2,7	2,5	1,5	1,3

* Закладений Стратегією економічного і соціального розвитку Донецької області на період до 2015 – 2020 рр. обсяг промислового виробництва.

** Розрахований прогноз обсягів промислового виробництва, виходячи з тенденцій розвитку галузей економічної діяльності в динаміці за 2001 – 2011 рр.

*** Прогноз додаткової потреби у ПВП, що представлений у таблиці зі знаком «->» показує існування надлишку ПВП у відповідній галузі промисловості у 2017 р.

В основу розрахунків закладено гіпотезу, що основна доля суспільного продукту виробляється робітниками. Ускладнює детальніший розрахунок додаткової потреби у робітниках робітничих спеціальностей, випускників ПТНЗ, відсутність статистичної звітності зайнятих за освітою або за структурою професій і спеціальностей не тільки за галузями промисловості, але і за галузями економічної діяльності статистично, або в динаміці, що робить неможливим складання прогнозу перспективної потреби у робітничих кадрах навіть на короткотерміновий період.

Але навіть розрахунки прогнозу додаткової потреби у промислово-виробничому персоналі на 2017 р. дозволяють виявити дефіцит у кадрах у промисловості регіону і майже за всіма розглянутими галузями промисловості. Якщо брати за основу прогноз додаткової потреби у кадрах, що побудований на врахуванні збільшення обсягів виробництва, закладений в Стратегії економічного і соціального розвитку Донецької області на період до 2015 р., то результати є досить позитивними. Дефіцит кадрів у промисловості у 2017 р. є відносно невисоким – 35,5 тис. осіб. Це формується, перш за все, внаслідок додаткової потреби в промислово-виробничому персоналі для обробної промисловості. За деякими галузями промисловості, такими, як добувна, металургійна та машинобудівна прогнозується навіть надлишок промислово-виробничого персоналу, що дозволить перекрити дефіцит кадрів взагалі в обробній (83,4 тис. осіб) та легкій промисловості (1,5 тис. осіб).

Якщо проаналізувати результати прогнозу додаткової потреби в промислово-виробничому персоналі, складеному на основі дослідження тенденцій розвитку економіки останніх десяти років, то ситуація є більш песимістичною. Загальна додаткова потреба кадрів в промисловості складе 224,5 тис. осіб. Спостерігається дефіцит промислово-виробничого персоналу за всіма галузями промисловості, окрім машинобудування, де останніми роками найшвидшими темпами зростає продуктивність праці за рахунок більш високих інвестицій в модернізацію виробництва в порівнянні з іншими галузями. Найбільший дефіцит кадрів спостерігатиметься в металургії (3,8 тис. осіб) на відміну від прогнозу, що базується на даних зростання обсягів виробництва, закладених в Стратегії, де прогнозується найбільший надлишок у фахівцях (45 тис. осіб), оскільки, згідно з тенденціями розвитку промисловості Донецького регіону за останнє десятиріччя металургія залишається однією з основних галузей промисловості області й функціонує найефективніше. При скороченні долі металургії в структурі промислового виробництва регіону згідно зі стратегією скоріше за все відбудеться вивільнення частини робітників, залучених у даній галузі. Дефіцит кадрів у легкій промисловості є меншим, ніж у попередньому прогнозі, оскільки останніми роками обсяги виробництва і продуктивність праці в легкій промисловості зростають повільнішими темпами, ніж в інших галузях. Однак при подальшому інвестуванні й розвитку даної галузі більш інтенсивними темпами дефіцит кадрів у сфері легкої промисловості буде загострюватися.

Таким чином, прогнозовані оцінки додаткової потреби у промислово-виробничому персоналі на основі тенденцій розвитку галузей промисловості за 2001 – 2011 рр. та стратегічних завдань зростання обсягів виробництва у різних сферах промислової діяльності, що передбачені у Стратегії економічного і соціального розвитку Донецької області на період до 2015 – 2020 рр., дають можливість визначити напрями підготовки робітничих кадрів, в яких

більшою мірою відчуватиме потребу економіка Донецького регіону в 2017 р., запропонувати напрями підвищення ефективності функціонування системи професійної освіти й вирішення проблеми дефіциту кадрів у промисловості області.

Висновки. Проведений аналіз показників економічного зростання за останнє десятиріччя показав зменшення чисельності промислово-виробничого персоналу на фоні зростання показників обсягу виробленої продукції та продуктивності праці. Також позитивні тенденції нарощення обсягів виробництва обробної промисловості, особливо машинобудування, закладено Стратегією економічного і соціального розвитку Донецької області на період до 2020 р. Результат прогнозу додаткової потреби в промислово-виробничого персоналу виявив дефіцит промислово-виробничому персоналі за всіма галузями промисловості, окрім машинобудування, де останніми роками найшвидшими темпами зростає продуктивність праці за рахунок більш високих інвестицій в модернізацію виробництва. Таким чином, можна зробити висновки про необхідність інвестицій в промисловість для технічного переоснащення виробництва та заміни ручної праці, а також модернізації системи освіти щодо підготовки кадрів відповідно до потреб економіки регіону для покриття виявленого дефіциту кадрів.

Conclusions. The analysis of the indicators of economic growth over the past decade testifies the decrease of the industrial personnel quantity while the indicators of production volumes and labor productivity have increased. The positive trends of production volumes increase in processing industry, mechanical engineering in particular, are declared in the Strategy of Economic and Social Development of the Donetsk region until 2020. The shortage of the industrial personnel in all branches of industries, except mechanical engineering in which the labor productivity increases faster due to the higher investments in the modernization of production, has been found as the result of the forecast of the additional need in the industrial personnel. Thus, it is possible to conclude about the necessity of investments into industry aimed at the technical re-equipment of production and replacement of manual labor. The conclusion about the necessity of modernization of education system concerning the personnel training for the regional economy needs for covering the identified shortage of personnel may be also drawn.

Використана література

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
2. Статистичний щорічник Донецької області за 2011, 2010, 2009, 2008, 2007, 2006 рр. [Текст] / Державний комітет статистики України, Головне управління статистики у Донецькій області.
3. Програма науково-технічного розвитку Донецької області на період до 2020 р. [Текст] – Донецьк: Донецька обласна адміністрація, 2008. – 346 с.